

UN SANT DE TRINXERA.

Joan Oleza

Intervenció en la taula redona "La actitud cívica de Manuel Sanchis Guarner", organitzada per la Reial Societat d'Amics del País i l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, que se celebrà el dia 29 de gener de 2007 en l'Aula Magna de la Universitat de València.

**REIAL SOCIETAT
ECONÒMICA
D'AMICS DEL PAÍS**
230 ANIVERSARIO

TAULA REDONA

A CÀRREC DE:

PROFESSOR DOCTOR ANTONI FERRANDO FRANCÉS

(Membre de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i Catedràtic de Lingüística Valenciana de la Universitat de València)

PROFESSOR DOCTOR JOAN OLEZA SIMÓ

(Catedràtic de Literatura Espanyola de la Universitat de València)

PROFESSOR DOCTOR ANGEL LÓPEZ GARCÍA-MOLINS

(Catedràtic de Lingüística General de la Universitat de València)

IL·LUSTRÍSSIM SENYOR JESÚS HUGUET PASCUAL

(Secretari del Consell Valencià de Cultura)

SOBRE EL TEMA:

"L'ACTITUD CÍVICA DE MANUEL SANCHIS GUARNER"

MODERADOR:

PROFESSOR DOCTOR LLUÍS AGUILÓ I LÚCIA

President de la Secció de Ciències Socials de la R.S.E.A.P.

Se celebrarà hui dia 29 de Gener, a les 19:30 hores, en l'Aula Magna

Se celebrarà hui día 29 de Gener, a les 19:30 hores, en l'Aula Magna de la Universitat de València -Estudi General-, c/ Universitat, 2.

Fa ja temps que Don Manuel Sanchis Guarner va deixar de ser per a mi una figura històrica per a ingressar en la casa il·luminada de la memòria, on ocupa una cambra assoljada i espaiosa. D'aquest Sanchis Guarner, del que conviu amb mi al cap dels anys, és del que vaig parlar el dia 29 de gener amb motiu de l'homenatge que li reteren la Reial Societat Econòmica d'Amics del País i l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Quan va faltar, farà ara vint i cinc anys i poc més, el meu tracte amb ell havia esdevingut molt intens, però era relativament recent, no anava més enllà de sis o set anys, i és que sovint arribem tard i freguem només que de passada les vides marcades per la història, les vides que també ens marquen a nosaltres. Abans d'aquests últims anys, hi havia assitit a les classes que impartia en la Universitat com a professor contractat, però aquelles classes no em van influir ni molt ni poc: aleshores m'interessava molt més la revolució teòrica de la Lingüística General o la literatura feta posem per cas a Paris o a Buenos Aires, que aquelles classes de Fonètica històrica i de Dialectologia al més pur estil de l'escola filològica espanyola del Centro d'Estudios Históricos, en la línia marcada per Menéndez Pidal i Navarro Tomás. Així que no vaig arribar a connectar plenament amb ell fins a la meua tornada de Dinamarca, on havia tingut que transterrar-me durant dos anys, del 1972 al 1974, per motius diversos.

Molts de nosaltres, dins d'una generació que algú va batejar com la del maig del 68, frisava més en esborrar de les seues vides una Espanya de militars i capellans, d'un ranci catolicisme, en la qual tot ens semblava mesquí i innoble, que en fer-nos càrrec de les ferides que un tortuós i finalment frenat accés a la Modernitat havia produït en els últims dos segles. Molts de nosaltres, en els diversos dominis de la cultura, ens volíem pensar més ciutadans del món que habitants d'un territori arraconat en els confins més endarrerits d'Europa. El nostre escenari predilecte era Nova York, no Madrid o València, i en les nostres lectures Elliot o Baudelaire ocupaven tot el lloc que no ocupaven Teodor Llorente o el poeta Querol. L'impuls de trencament, d'eixida cap a fora, fou molt més poderós en aquells anys que el d'arrelament i exploració crítica del passat immediat.

La meua tornada inaugurarà tanmateix una època de múltiples reintegracions. Ara m'habitava la convicció de què mai no arribaria a ser allò que volia ser si, per damunt de tot, no es feien canviar les coses. I va ser aleshores quan per primera vegada se'm va fer visible una figura fins en aquell moment contemplada quasi com insignificant i que des d'aleshores no faria més que créixer i engrandir fins a perdre les característiques més personals en benefici de

les més emblemàtiques, la figura d'en Manuel Sanchis Guarner.

No va ser en el terreny de la ideologia política aquell en què més vam coincidir. En aquella època allò prioritari era per a mi l'enderrocament de la dictadura, i això era inassolible des de posicions com les del mestre Sanchis Guarner, d'un republicanisme liberal que ens semblava aleshores una mica conservador, més propici a secundar des de la reraguarda –i no sense recança-- la lluita en la clandestinitat que a encapçalar-la.

Però sí que va ser en el terreny de la llengua, i en el del territori, i en el de les institucions. Probablement no hauria estimat mai el País Valencià com he arribat a estimar-lo, fent-lo meu, sense el seu minuciós amor pel territori, com no hauria fet un esforç d'integració institucional com el que vaig fer en aquells anys si el mestre Sanchis no m'haguera indicat amb el seu exemple que fins i tot en règims tan menyspreables com el franquista la batalla comença a guanyar-se en les institucions, ocupant-les i participant de la seua gestió fins transformar-les en espais de llibertat i de referència cívica. I estic ben segur de què mai hauria recuperat la llengua dels meus avantpassats, que quan jo era un infant es parlava en el carrer, però no em ma casa ni en el col·legi, sense les meues interminables converses amb el mestre, que hi exercia sempre, a la Facultat, al carrer, en sa casa, en la meua, en un sopar, dins del meu cotxe, en les pauses entre els ensurts que li provocava la meua manera de conduir, inclús en els moments d'esplai, com en aquella nit en què ens demanà als amics que rematarem la festa del seu aniversari en un d'aquells locals de *topless* que començaren a proliferar després de la mort del dictador. No hi he estat mai, jo, en un lloc d'aqueixos, ens va dir tot pudorós. I allí, assegut plàcidament en un divan, li explicava a una senyoreta que li coquetejava amb els seus perfils, i que li havia dit que era de Còrdova, la història de la lluita pel califat de Damàs entre els Omeies i els Abàssides, allà en el segle VIII de la nostra era, i com la matança de tots els Omeies excepte u, que va poder fugir, va ser la causa de la fundació del califat de Còrdova.

El mestre Sanchis fou, per fer-ho curt, l'home que ens féu tornar a casa. El profeta del retorn als orígens. No va ser ell tot sol, és clar, hi havia el Fuster, però el Fuster, més profeta si cap que el Sanchis, era un profeta escèptic, que és una manera ben anfractuosa de ser profeta, i ens convocava més a la sublevació moral i a la no cooperació política que a l'enteniment amb la realitat. Sanchis Guarner, en canvi, ens convocava a la prudència, a participar en les institucions, a col·laborar inclús amb els nostres adversaris... Era tal la fermesa de les seues conviccions, que no li podia cabre en el cap que el temps li llevara la raó, o que els anys deixaren de sumar-li arguments: serien ells en tot cas els que rectificarien, els que comprendien finalment la raó i assimilarien la veritat.

El mestre Sanchis fou un home pur en el sentit més exigent de la paraula. No conegué

ni acceptà cap mena de componendes, combinacions, desviacions, transaccions amb les seues creences fonamentals. Negociar, ho negociava tot, i s'acontentava amb allò que li atorgaven, de vegades res més que una palmellada al muscle, però era només de moment, al capdavant sempre revenia, cedia en el temps i en les formes, mai en els continguts, no es donava mai per vençut.

Probablement és aquest el llegat més paradoxal que ens ha deixat, el de la seua puresa, perquè els temps que vingueren després, i sobretot en la dècada dels 80, contaminaren tota pretensió de puresa.

Els qui l'escoltarem vam tornar a casa, però a una casa tan dividida, tan confusa, tan poc conscient dels seus orígens, de la seua història o de la seua llengua, que es convertí en una trampa terrible. Una vegada dins de la casa, ja no hem pogut sortir-ne sense trair-nos a nosaltres mateixos, però tampoc hem pogut donar-li a la casa l'estabilitat, la serenitat, l'ordre d'un destí clar i ben assumit, la consistència d'un poble que, conscient de si mateix, sap cap a on ha d'orientar-se. En l'aire queden flotant preguntes que el temps encara no ha donat per contestades: És que els objectius del mestre Sanchis eren inviàbles i la seua idea de país molt desajustada de la realitat? O som nosaltres que no hem sabut dur a la pràctica aquells objectius i aquella idea de país? El camí que ells encetaren ha quedat bloquejat definitivament? ens cal un de nou? haurem de perseverar convençuts de què algun dia el temps i una lluita conseqüent li donaran la raó?

Siga com siga, continuem celebrant la memòria del mestre Sanchis Guarner, i la dels altres patriarques, l'Estellés, el Fuster, el Valor...és la memòria dels nostres sants tutelars, però som ben conscients que són els sants només d'una part de la casa comuna, uns sants de trinxera, uns sants a mig fer, coixos de pedestal, amenaçats a cada nova tempesta d'inclinar-se massa d'un costat i de caure enderrocats.